

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinsheimii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 6

urn:nbn:de:bsz:31-103771

esse deferenda patria & ingenita bona, cum etiam barbari, quibus nativa non sunt, ea summopere appetant. Ita noster supra 3, 6, 17. *ingenitam* Macedonibus erga reges suos *venerationem* dixit. Est autem similis oppositio: qualis apud Sallust. lug. 31, 8. *ferri, ere parati, iniusta imperia dominorum non perferunt: vos, Quirites, imperio nati, aequo animo feruitutem toleratis.* Multo enim flagitiosius est deesse bonis, velut ipso successione iure ad nos deuolutis, quam alienis & aliunde petendis. Hinc Tertullian. apolog. cap. 6. grauius pulsat Romanos: *Nunc religiosissimi legum & paternorum institutorum protectores & cultores respondeant velim, de sua fide & honore & obsequio erga maiorum consulta &c.* Hinc in omnibus fere adhortationibus promptissimus locus est, à maiorum virtutibus quosque excitandi. vide supra ad 4, 14, 25.

DETINERET) Vulgati quidam auctiores vno verbo, *amor detineret, haberent, relinquerent.* Vnde fortassis emendandum: *si q. c. l. q. 2. c. a. amor detineret, manerent: reliqui irent, quibus nil patria carius est, vel esset.* Sed fortassis inquam: nec enim certo scio. Acidalius. Ego potius nihil mutem, *si quos &c. amor detineret, haberent: relinquerent, quibus patria &c.* si qui amarent tantopere coniuges, liberos, haberent sibi, fruerentur: alii qui patriam præponerent, relinquerent seruales istas necessitudines. aut si *relinquendi* verbum pro dimittere accipis, quædam diuortii species fecit, vt *habendi* verbo vitis, solenne illud tangeret, *res tua tibi habe.*

5, 5, 21. **CONSPETVDO**) Magna vis est consuetudinis, quæ non modo lex ipsa, sed altera est natura. *Neque enim solum legem imitatur, sed & vincit legem: adeoque plus valet, quam lex ipsa.* teste Aristotele. sic vere est *consuetudo, quod dicitur, tyrannus, quæ principis habet potestatem, vt Cyprianus loquitur: Quam sane vincere, diuina pugna est,* secundum Augustinum in Psalm. 30. conc. 1. *Gravissimum enim, vt Seneca vult, imperium est consuetudinis: eaque natura potentior, teste Curtio: Quo fit, vt egre reprehendas, quod finis consuetudine, auctore Hieronymo in epist. ad Gaudentium. Facile enim cor humanum omnibus, quæ frequentat, adheret: eoque ipso consuetudo facit debitores, vt scribit Bernardus. sic incipit esse licitum, quod est publicum, secundum Cyprianum, & consuetum, quicquid est, semper præsumitur iustum, vt ICitis placet. Reulnerus ad Symbol. El. Anastalii II. Vide Plinium præfatione lib. XXXIII. Heliodorum lib. III. τὸ ἐν τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἔστιν ἰσχυρὸν: ars etiam naturam cogere nouit. Simylum apud Stobæum serm. LVIII, Barthium ad illud Claudiani in Consul. Manli versu 184.*

natura fortior usus.

5, 5, 23: **TERRAM INTREBANTVR**) Vt solent, quos fortunæ suæ penitet pudetue. Sic apud Liuium 45, 8, 2. *Pericus terram intrens, diu tacitus fleuit.*

5, 5, 24. **POENITENTIAE**) Crediderat enim eos, cum antea reditum in patriam mallent, nunc accuratiori sortis suæ contemplatione sententiam mutauisse.

TERNÆ MILLIA) Singulis 300. Philippæos: summa 1200000. Philippæorum, siue 1600000. florenorum. Radgus. De denis vestibus, si quis dubitet, adeat Diodor. 17, 62.

5, 6, 1. **POSTERO DIE**) De hac vrbe, eiusque diuitiis & excidio consule Brisson. lib. 1. pag. 47. In ea fuisse columnam eam aeneam credo, in qua inscriptum fuerat iuxta leges Cyri, quid singulis diebus in prandium coenamque regis insumendum esset. Vide Polyæn. 4, 3, 32. Admodum apposite huc transfudit Raderus, quod de Troiæ ruinis exclamauerat Poëta Æn. 2, 361.

*Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicet, aut possit lacrymis aquare dolorem!*

Vrbs

Vrbis antiqua vult, multos dominata per annos.

PAREN檀DVM) Sic & Strabo lib. 15. Speciosum hoc dictu, re inane, imo perniciosum fuisse, postmodum agnouit ipse Alexander mox 5, 7, 11. & apud Plut. c. 69. *Ceterum neque mihi hoc prudenter ab Alexandro factum videri potest, neque vlla de veteribus Persis hac ratione vitio sumpta fuisse, Arrian. 3, 4, 8.* Neque enim iam Persarum urbem excidebat, sed suam: vt prudenter de Sardibus captis Cyro respondisse Cræsum refert Herodot. 1, 88.

5, 6, 2. **QVA QVEMQVE**) Sic fere Lilius 28, 13, 7. *qua cuique proximum sui, in fugam effunduntur.* Cicero Verri. 1, 26. f. *Isse &c. cupere aliqua euolare, si posset.* Vide supra ad 3, 11, 12.

5, 6, 3. **OPES**) Inter quas etiam fuisse dubito statuas excellentium artificum, inductus loco Plin. 34, 8, 25. *Harmodium & Aristogitonem tyrannicidas, quos à Xerxe Persarum rege captos victa Perside Atheniensibus remisit Magnus Alexander.* Sic & Carthaginenses vtramque patriam suam captis statuis exornauisse, supra 4, 3, 22. legimus. Nec tamen nego, alibi quoque collocare eas statuas potuisse Xerxem, vt Susis, Ecbatanis, Persagadis &c.

AD VSVM) Ita Florus 1, 16, 7. scribit fuisse Samnitium *gentem auris & argenteis armis, discolori veste, usque ad ambicum armatam.* & 3, 12, 4. *Romanos Armenios & Britannos, vt non in vsum, ita ad imperij speciem magna nomina acquisisse.*

5, 6, 4. **INTER IPSOS VICTORES**) Quid enim in animis cupiditate amentibus non possit auaritia? Notarunt idem & alii: In occupatione Constantinop. Siluius Æneas cap. 7. de Europa: *præda ipsos postremo direptores in mutuum perniciem agebat. Dum pecuniam vel gratia templorum dona sibi quisque traheret, maiore aliorum vi truncabatur.* His enim Taciti in direpta Cremona verbis, H. 3, 33, 3. *secure vtiur.* Vt & Curtianis Alex. Benedictus lib. 1. belli Veneti cum Carolo VIII. *Inter ipsos victores diem dimicaretur hostis eret qui preciosorem occupasset prædam &c.* Et hoc quidem ita fieri consueuisse, inter cetera captiuarum urbium mala notauit Quintilianus 9, 3, 50. *& sicubi maius est lucrum, pugna inter victores.*

IAM RES) Ita rectius, quam vt vulgo, *nam res.*

NON OCCVPABANTVR) Quod alias fieri solet in eiusmodi direptionibus, vt proxima quæque inuadantur, metu ne cunctando amittatur opportunitas rapiendi, dum ceteri impigre quæ possunt sibi vindicant. At in tanta rerum copia, cum viderent plus esse prædæ, quam vt omnis asportari posset, elegerunt preciosa, dispexeruntque ne frustra se vilibus sarcinis onerarent. Ita supra 3, 13, 11. factum.

5, 6, 6. **VILIA CAPTIV**) Tacitus vbi supra, H. 3, 33, 3. *viler ad prædam, in ludibrium trahabant.*

PRECIVM SVI) Nec enim aliam ob causam miserebantur eorum victores, quam vt ex distractione corporum istorum rem facerent.

5, 6, 8. **SVIS**) Acidalius malebat *suos*: quod accusandi casu plerumque cum *iubere* verbo Latini vsi sint, si infinitiuum, vt loquuntur, aliquem adderent. Sed defendit receptam lectionem Gronouius similibus exemplis Curtii 7, 1, 18. *armigero lanceam ei dare iussit* (qui tamen locus adhuc dubius est) & §. 1. Inst. de fideic. hered. *iussit consulis auctoritatem suam interponere.*

CORPORIBVS) Quibus? feminarumne tantum? at quanta hæc inæqualitas, his non corpora tantum salua esse, sed & cultum: viris ne vitam quidem? at illis certe abunde præstitisse putari poterat, si incolumitatem concessisset meliori sexui negatam. Credo voluisse abstinere corporibus in vniuersum, præterea feminarum cultu; vt ita cædibus finem imponeret, rapinis modum. Quamquam cum præcipue

feminarum etiam pudicitiae consuluiffe non infirior, in hanc laudem alias ambitiosum, vt supra 3, 12, 22. Nam *capuio mulieribus cum ipse abstimuit, tum vim facientes puniuit.* Plutarch. pr. de fortuna. Quod & de Scipione tradit Liu. 26, 49, 8.

5, 6, 9. C. ET XX. MILLIA TALENTA) Eundem prorsus numerum Diodorus 17, 71. expressit. quae sortem efficiunt septuagies bis millies centena millia [imo septuagies bis millena millia, 72000000.] quibus si addas quinquaginta millia talenta Susi exhausta, prodibunt centies bis millies centena millia [imo bis & centies millena millia, 102000000.] hoc est, vt hodie vulgus loquitur, duo supra centum milliones: vt taceam praedam Babylone & Damasci captam. Addas licet & 6000. (talenta) ex Pasargadis, (quae efficiunt Philippaeorum) 3600000. summam supra ex variis praedis postumus centum & octo milliones. Sed hoc parum est ad praedam Cyri, quam deuicta Asia reportauit, vt auctor Plinius 36, 3. nam argenti talentum 500000. exhaustit, quae tercenties millies millena reddunt, hoc est, trecentos milliones. Raderus. Diodorus 16, 57. scribit, *non desse auctores, qui non minus sacrilegio (Phoenicium ex templo Delphico) abreptum fuisse vadant, quam Alexander in Perfarum thesauris postea acquisiuit.* Non adsentior eruditissimo Viro, qui lib. 4. de Aste, non centum & viginti millia talenta legit, refragante loquendi consuetudine doctorem sed centum millia & viginti talenta. Id quidem haud difficulter largiar, *talenta* sic non recte dici, quomodo & Acidalius hic adnotat; & ipse Budaeus sub fin. lib. 1. legendum monet *talentum*. Sed nimirum id potius reformandum erat, quam numerus iste tantopere minuendus, vt viginti talenta superent de viginti millibus. hic enim per millena talenta computare videmus Curtium, vt in immensa opulencia, ad quam indicandam praefatione opus sibi putauit: non itaque hic enumerasset singularia talenta, nec certe adiecisset viginti talenta centum millibus, nec plura quidem, vt arbitror.

5, 6, 10. PERSAGADIS) Sic omnino tenui cum multis & bonis libris; quamquam alii praefertant *Pasargadis*: quomodo nomen hoc scribi solitum à Graecis, indubitabili testimonio est Dionysius Alex. versu 1069. sicque reperitur apud Herod. 1, 125. Arrian. 3, 4, 7. & 6, 5, 13. Strabon. lib. 15. Maxim. Tyr. Dissert. XIV. f. & Ptolemaeum. quamquam Stephano *παρσαγάδης* sint geminato *σ*. quomodo & Solini nupera editio habet cap. 55. in quem vide Salmasium pag. 1202. D. 2. Agatharchides 1, 1. apud Photium Cod. CCL. Plin. 6, 26. *Pasargadas* appellat, proxime à vera lectione Appian. in Mithridat. *Pasargadas*. Verum enim vrbis nomen esse *Parsagada* facile credent, qui Hebraicam linguam à primo saltem limine salutarunt: viam prae-lucente etymo, nam *Perfarum castra* significare, Diotimus ex Anaximene apud Stephanum, & Eustath. ad Dionys. vers. 1069. scribunt. adsignata etiam causa, quod bello Cyri contra Astyagem, ibi Perfarum castra fuissent. quod & Strabo lib. 15. confirmat. Ita *castrorum* nomen multis ciuitatibus fuisse, supra ad 4, 7, 2. dictum. *Perfagada* igitur, vel *Parsagada* leui, nec Hebraeis etiam inusitata, literarum transpositione, in *Pasargada* transit: quomodo Ciliciae vrbis, quae Marcellino 14, 25. ab auctoris nomine *Anazarbus* est, in *Anauarzem* mutatur cum alibi, tum in Hist. Hierosol. Willemi Tyrensis 3, 18.

5, 6, 11. ARCEM) Quam describit Diodorus 17, 71.

NICARTHIDEM) Scribe *Nicararchidem* ex Arriano Ind. 3, 11. deductum à Nicarcho nomen, sicut Agatharcho Agatharchides. Similis formae sunt Anaxandrides, *Cleandrides*, pro quo apud Strabon. lib. V. male *Cleandrias*.

5, 6, 12. VERGILIARVM) Curtius hic de occasu Pleiadum seu Vergiliarum intelligendus: nam quando Sol cum Scorpione ascendit, Taurus cum Pleiadibus suis & Suculis descendit, & huiusmodi inchoat: est enim Taurus Scorpioni oppo-

oppositus. Plinius 2, 47. *Vergiliarum occasus hyemem inchoat, quod tempus in III. Idus Nouembris incidere consuevit.* Et cum Curtio mire facit hæc explanatio Vergiliarum occidentium. Quæ enim hic ab Alexandro gesta narrantur, per hyemem facta sequentia mox verba testantur: *multisque imbribus &c.* Raderus. Sic intelligendus geminus Liuii locus 21, 35, 6. *Fessis tadio tot malorum, niuis etiam castus, occidente iam sidere Vergiliarum, ingentem terrorem adiecit. Per omnia niuis oppleta &c.*

5, 6, 14. *ERVBERVNT*) Vide putcherrimum caput 15. discursuum Gruteri in Tacit. verba 14, 24, 1. *Sola ducis patientia mitigabantur, eodem plura quam gregario milite tolerante.*

5, 6, 15. *COMITARI*) Alii sequi. quod istius interpretamentum esse cognoui.

5, 6, 17. *MARDORVM*) Recte viderunt viri eruditi pugnam inter hunc locum, & alium infra 6, 5, 11. vbi tradit Alexandrum tum primum inualisse Mardos, eaque in re assertorem habet Arrianum 3, 5, 8. & Diodor. 17, 77. præsentis autem expeditionis neminem, quod sciam, habet testem. Nec placet cum Radero, coniectura Glareani, qui alteribi censet legendum *Margi*, cum Margiana longe diuersa fuerit à Mardorum terra, situ cultuque, & incolarum moribus. Neque tamen accedo Radero qui conciliandis his locis ait videri sibi duplices fuisse Mardos, cognomines voce, sed terris longe inter se djremptos: quod nimirum Suidas, vbi de Mardis agit, duabus sectionibus, vtrique nomen præmittit: *Mardi Gens tota latrocinis dedita &c.* & iterum: *Mardi Gens hominum multitudine abundans &c.* Sed hoc videlicet indicio est, à diuersis auctoribus, sed de vna eademque gente, hæc hausisse Suidam. quod vel sexcentis aliis ipsius exemplis certissime affirmare promptum esset. sic statim sequente pagina, vbi de Marino, idem facit: quo loco qui duos Marinos vellet comminisci valde falleretur. Nondum ergo defensus est Curtius: nec ego sane reperio quod pro hoc loco adferam: nisi forte per incuriam vno tempore gesta diuisit, diuersos auctores sequutus.

PECORVM CARNE) Intellige, tantum: non cum pane, vt aratores populi. sic maiores nostros victitasse retulit Cæsar de bel. Gall. 6, 22. & Altiſſiod. de Scanzia insula: *est & ibi alia gens qua frumentorum non querit victum, sed carnibus ferarum, atque omnium auiumque viuunt.* Numidas lacte ac carne vescentes hoc sensu vocat Liuius 29, 31, 7. Sic Polyb. 2, 17. Gallistribuit τὸ κρεῖσσον, *carnibus vesci*, tanquam proprium morem: quamquam etiam agriculturæ non expertes ibi faciat. quod mitioribus populis adeo barbarum visum, vt propemodum fame se premi putarent, in quantalibet carniū copia, si deesset panis. Xenophon *Ἀναβάσ.* lib. 1. *Iam frumentum milites defecerat &c. quamobrem se carnibus milites sustentabant.* Cæsar de B. Gall. 7, 17. *vt complures dies milites frumento caruerim, & pecore, è longinquiorebus vicis adactis, extremam famem sustentaret.* Tacit. 14, 24, 1. *Ipse exercitusque, vt nullis ex prælio damnis ita per inopiam & labores satiscabant, carne pecudum propulsare famem adacti.* Albertus Aqueſis histor. Hierosol. 3, 7. *ex præda quam contraxerant ex montanis, & regione, in bobus & armentis, cibum mactant, & parant: ignique apponunt: quos sine sale coctos aiuntina famens manducare coegit, prorsus pane illic cunctis deficiente.* Plane vsuuenire solet, vt multæ carnis esu, præsertim cum, vt in castris, non satis bene coquitur, grauentur milites & per cruditatem in morbos incidant. Quod Romanis atque sociis accidisse refert Diodor. 24, 1. in obsidione Lilybæthana. nam errabat qui sic correxit locum, vt hic sensus exiret: *Soli enim Romani carnibus vescabantur & Socij: quum deberet τὸ πείρος ad carnes referri; Solis carnibus.* In qua re notauit strategema Hannibalis ex Frontino 2, 5, 13. *qui cum sciret sua & Romanorum castra, in eis locis esse, que lignis deficiebantur, ex in-*

dustria, in regione deserta plurimos armentorum greges intra vallium reliquit. qua velut præda Rom. positi in summis lignationis angustis, insalubribus se cibis onerant: Hannibal reducto nocte exercitu, securos eos & semicruda graues carne, maiorem in modum vexauit. Eam cruditatem Alexandri milites curarunt sulphurii esu, ut auctor est Strabo lib. XV. & Ælianus hist. Var. 12, 37. Stanhurstus de reb. Hibernicis lib. 1. prodit Hibernos suos, cum carnibus non admodum coctis, nec plus satis assis delectentur, tamen cruditate minus saepe nauisere. Viuntur autem pro panchresto medicamine, ignito quodam vino, nullo alio liquore permixto, quod communiter Aqua vita dicitur, cuius ardore cibis facilius ad concoquendum redditur. Adlice locum Hirtii de bell. Afr. cap. XLVII.

5, 6, 18. FVNDA) Strabo lib. 3. de Balearibus; Tres fundas circum caput habent. vnam longioribus habenis, ad longiores iactus; alteram breuibus, ad breuius; tertiam mediis, ad medios. De discrimine & causa, bene & vere: ambigo an de positu, & an non melius Diod. 5, 18. qui disponit vnam circa caput, alteram circa ventrem, tertiam in ipsa manu? Commodius hoc videatur, aptiusque. Et de capite, non nouum: cum etiam Mardis, genti Persicæ, simile Curtius scribat factitatum. Funda vincunt frontem. Sed funda, non fundis: & vidi imaginem in columna veteri Antonini, in qua Balearis capite, & ventre, & humeris eam gestat. Lipsius Polioret. 4, 2. Adde Dausqueium in Siliam pag. 220. & seq.

5, 7, 1. CETERVM) Præter veteres notosque scriptores, qui facinus hoc Alexandri narrant & vituperant, vide Cæl. Rhodig. V. L. 14, 15.

5, 7, 2. DE DIE) De die conuiuia, sunt tempestiua: quæ nimirum, vt longius luxui atque voluptatibus ocium esset, temporius inibantur. De his prolixè Lipsius ad Annal. XIV. Taciti Excurfu A. Cui adde Cicer. in Verr. 1, 26. mature veniunt discumbitur. item de offic. 3, 14. Ad canam tempore (sic enim rectius quam tempore) venis Cælius. Hirt. de bel. Hisp. cap. 33. de Scapula: ipse de tempore canauit. Plaut. Captiu. 1, 2, 80. sed si venturus, tempore & mox: - - venias tempore. PAR. memorem moner. Græcis id quoque in vsu fuisse, vt cœnarent ἐν ἡμέρῃ docet Casaub. ad Athenæum Animaduers. 4, 9. Pertinet huic etiam Quintilian. declam. 260. m. vbi de adolescente corrupto: cum sodalibus inuit paulo tempestiuora conuiuia. Sic intelligo Horatium de arte versu 209.

- - - - - vinoque diurno
Placari Genius festis impune diebus.

Ceterum, vt de tempestiuis conuiujs protinus adsentior magistro; sic est, quod de intempestiuis dubitem. sunt enim quæ suadent non opponi tempestiuis, vt quomodo illa de die fuerint inita, sic hæc noctu: sed intempestiua capiamus, quæ temporibus, hoc est, rerum publicarum priuatarumque statui non conueniunt. Atque hoc malint ipsa duo exempla ex tribus quæ adducit Lipsius. Caligula apud Sueton. cap. 45. Senatum populumque obiurgauit edicto, quod Cesare præliante intempestiua conuiuia &c. celebrarent. quid enim? non obiurgasset, si tempestiua celebrauissent? Audis quo sensu intempestiua vocet, nimirum temporibus non congruentia Cesare præliante: ergo & ceteras voluptates iungit; circum & theatra, & amanos secessus. Sic & Curtius 6, 2, 2. intempestiua conuiuia obiicit Alexandro, quia rebus gerendis, quæ tum vrgebant, impedimento futura. Eodem certe loco statim repetit hanc vocem, additis alijs, quæ Lipsianam interpretationem minime omnium patiuntur: ait enim quum intempestiuis conuiujs dies pariter noctesque consumeret. Vides ergo intempestiua conuiuia tam diei tribui, quæ alia significatione proprie tempestiua dicuntur, quam etiam nocti.

FE MINÆ) Quod turpe Græcis habitum ex Æmilii Probi exordio discet: Quem enim, ait, Romanorum pudet uxorem ducere in conuiuium? &c. quod multo sit aliter in